

EEN GOEDE JONGEN

Een toneelspel

door

JULIA ENGELEN

TONEELFONDS J. JANSSENS B.V.
Korte St. Annastraat 19 – 2000 ANTWERPEN
Tel: 0 33 66 44 00
E-mail: info@toneelfonds.be
Website: www.toneelfonds.be

VOORWAARDEN

Alle amateurverenigingen die het stuk: **EEN GOEDE JONGEN** gaan opvoeren, dienen in alle programmaboekjes, posters, advertenties, Facebook en eventuele andere publicaties de volledige titel(s) en naam van de oorspronkelijke auteur: **JULIA ENGELEN** te vermelden.

De naam van de auteur moet verschijnen op een aparte regel, waar geen andere naam wordt genoemd.

Direct daarop volgend de titel van het stuk.

De naam van de auteur mag niet minder groot zijn dan 50% van de lettergrootte van de titel.

U dient tevens te vermelden dat u deze opvoering mag geven met speciale toestemming van Toneelfonds J. Janssens bv.

Wettelijk depot D/2022/0220/020
ISBN 9789038516431

Copyright: © Toneelfonds J. Janssens bv

Internet: www.toneelfonds.be
E-mail: info@toneelfonds.be

Niets uit deze uitgave mag verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, verfilming, video opname, internet vertoning (YouTube e.d.) of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van TONEELFONDS JANSSENS te Antwerpen.

Het is niet toegestaan de tekst te wijzigen en/of te bewerken zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van TONEELFONDS JANSSENS te Antwerpen.

Vergunning tot opvoering van dit toneelwerk moet worden aangevraagd bij **TONEELFONDS JANSSENS te Antwerpen**

Telefoon 03 366 44 00

Website: www.toneelfonds.be

Email: rechten@toneelfonds.be

IBAN: BE37 3631 4081 3728 BIC: BBRUBEBB

Geen enkele andere instantie dan TONEELFONDS JANSSENS heeft de bevoegdheid genoemde rechten van u te claimen, of te innen.

Auteursrechten betekenen het honorarium (loon!) voor de auteur van wiens werk door u gebruik wordt gemaakt!

Auteursrechten moeten betaald worden voor elke voorstelling, dus ook voor try-outs, voorstellingen in/voor zorginstellingen, scholen e.d.

Aanvraag vergunning tot opvoering:

1. Aankoop van minimaal 5 tekstboekjes bij de uitgever.
2. Gebruik bij voorkeur de aanvraag module op www.toneelfonds.be.
Zie ook de brief, welke u bij aankoop van de scripts heeft ontvangen (tevens bewijs van aankoop tekstboekjes bij uitgever), of informeer ons via de mail/per post. Bij vragen kunt u bij ons informeren. Uw aanvraag dient tenminste **vier weken voor de eerste opvoering** in bezit te zijn van Toneelfonds Janssens. Eventueel extra voorstellingen dienen uiterlijk 1 dag voor de dag van de opvoering te worden aangegeven.
3. U krijgt daarop de nota toegestuurd. Na betaling wordt u de vereiste vergunning toegestuurd.

Aanvraag vergunning tot HER-opvoering(en):

1. Gebruik bij voorkeur de aanvraag module op www.toneelfonds.be of via de mail/per post met uw gegevens naar Toneelfonds Janssens. Uw aanvraag dient tenminste **vier weken voor de eerste opvoering** in bezit te zijn van Toneelfonds Janssens
2. U krijgt daarop de nota toegestuurd. Na betaling wordt u de vereiste vergunning toegestuurd.

Opvoeringen zonder vergunning zijn niet toegestaan en strafbaar op grond van de Auteurswet 1912. Zij worden gerechtelijk vervolgd, terwijl de geldende rechten met 100% boete worden verhoogd. Het tarief wordt met boete verhoogd voor opvoeringen waarvoor geen toestemming werd aangevraagd binnen vier weken voorafgaand aan de voorstelling. Algemene voorwaarden zie www.toneelfonds.be.

Het is verboden gebruik te maken van gekregen, geleende, gehuurde of van anderen dan de uitgever gekochte tekstboekjes.

Rechten NEDERLAND: I.B.V.A. HOLLAND BV, afd. Auteursrechten, Postbus 363, 1800 AJ Alkmaar Telefoon (072) 5112135 – info@ibva.nl. Geen enkele andere instantie heeft de bevoegdheid genoemde rechten van u te claimen, of te innen.

PERSONAGES

(2 dames – 2 heren – 1 danser)

BOBBY / BOB: 47 jarige man. Schrijver van jeugdboeken, woont in Canada. Als Bobby erg geremd, angstig en getraumatiseerd. Hij loopt strak en stijf en wordt niet graag aangeraakt. Hij spreekt totaal niet. Als Bob, een andere persoonlijkheid, de meer gesocialiseerde Bobby, spreekt en beweegt hij vlot, maar wordt nog altijd niet graag aangeraakt.

ALTER EGO: In het zwart geklede danser (moderne dans) die fungeert als Bobby's beschermengel. Hij is één van de vele persoonlijkheden van Bobby.

JONGE KNAAP: 16 jarige jongen, gekleed als een kind met hemdje en korte broek, een persoonlijkheid van Bobby als kind.

PATRICIA: Een 65 jarige vrouw, moeder van Bobby, is een pathologische narcist, pedoseksueel, stervende.

QUIRINA: De naïeve dagzuster van het psychiatrisch centrum. Representeert de gemeenschap.

DECOR

Indien muren geplaatst worden, witte muren met een rode band in het midden, korte witte, valse achterwand van ongeveer drie meter met mogelijkheid om erachter te verdwijnen. Een rode stoel tegen de wand. Links achter een glazen tafeltje met drinkglazen. Midden wat naar rechts: twee rode stoelen met de rug naar rechts gericht. Midden wat naar links en naar achteren: een grote, rode knop op de vloer.

EERSTE BEDRIJF

(Lege ruimte. Een in het zwart geklede danser, Alter Ego van Bobby, AE, komt vanachter de achterwand gekropen en kronkelt al dansend alsof hij geboren wordt over de vloer. Het is een Moderne Dans waarin de zwaarte van het prille leven vol herinneringen aan misbruik wordt uitgebeeld. Een strijd om overeind te komen, om overeind te blijven. Zonder muziek. Wel hoorbare inspanning in het hijgen, zuchten en kreunen van de danser. Als Bobby opkomt, verdwijnt de AE achter de wand.

Bobby op in maatpak en das, zeer verzorgd voorkomen. Kaarsrecht, stram, geremd. Hij loopt met stramme benen en geblokkeerde armen, zwaait niet met de armen. Hij inspecteert de ruimte en gaat dan kaarsrecht op de stoel die tegen de achterwand staat, zitten. Voeten en benen gesloten, hoofd recht. Afwachtend, geen emotie.

We horen stilletjes en vervolgens steeds luider het nonsensrijmpje Olleke Bolleke weerklinken, door kinderen gebracht. (Olleke bolleke Rebisolleke, olleke bolleke knol! Vader had een notenkopke, moeder had een krollenkopke, olleke bolleke knol!) Opnieuw en opnieuw, steeds luider. Hierop staat Bobby op, draait zich naar de achterwand toe, plaatst handen tegen zijn oren, dan tegen de wand en bonst verschillende malen met zijn voorhoofd tegen de wand. Na de derde maal, volledige stilte. Bobby draait zich naar het publiek, we zien wat bloed op zijn voorhoofd, bloed op de achterwand. Bobby voelt aan zijn voorhoofd, bekijkt zijn vingers. Hij neemt zijn zakdoek en veegt het bloed van zijn voorhoofd, van zijn vingers, daarna draait hij zich naar de wand en veegt het bloed zoveel mogelijk weg. Er blijft wat achter op de witte wand. Daarna gaat hij zitten op dezelfde stoel tegen de wand, stram en stijf. Stilte.)

QUIRINA: *(op links met waterkaraf die ze op het tafeltje zet. Ze ziet Bobby zitten.)* U bent er. Geweldig. Bobby niet?

(Quirina gaat naar Bobby toe en reikt hem de hand, die hij niet aanneemt. Hij kijkt strak voor zich uit en reageert verder niet.)

Ik ben zuster Quirina. (Weet even met zichzelf geen blijf, veegt haar hand af aan haar uniform. Reikt hem nogmaals de hand waarop geen reactie volgt. Ze veegt haar hand opnieuw af. Geforceerd opgewekt.) Wat gaat Patricia blij zijn. Het was haar diepste wens u nog eens te ontmoeten. 'Wanneer komt hij, zuster Quirina? Vandaag? Komt hij vandaag? Ja toch? Is het bevestigd? Staat het genoteerd in het gastenboek? Hij heeft toch niet afgebeld? Of is hij er al? Ja? Is hij er al?' Godogod. *(Ze schenkt water in de glazen.)* Ze heeft het me zeker honderd keer gevraagd. Ze was zo bang, ziet u, dat ze u niet meer zou zien voor ze...

(Ze pakt een stoel van midden rechts en zet die links van Bobby tegen de achterwand, kort bij hem, gaat dwars erop zitten met het aangezicht naar hem toe. In de volgende repliek schuift Bobby een meter op naar rechts. Hiervoor staat hij recht, stram lichaam, verzet de stoel, stram gaan zitten.)

Gisteren hebben we haar nog aan de zuurstof moeten leggen, maar vandaag gaat het beter met haar. Deze morgen, toen ik haar vertelde dat u vandaag langskwam, knapte ze meteen op. Weg de bleke kleur, de ingespannen, krampachtige reuteling, de wazige blik. Ik moest haar tegenhouden of ze sprong

het bed uit. Tijdens het wassen kon ze niet over u zwijgen. Dat u zo'n lieve jongen bent geweest. En slim. En zorgzaam. Mijn speelvogel, zei ze, steeds weer. Nou ja, ze praat wel vaker over u. Ook tegen haar therapeut. Ja, u bent nooit uit haar gedachten. En nu bent u eindelijk uit het verre Canada naar huis gekomen om uw zieke moeder te komen bezoeken. *(Ze neemt haar stoel en wil die korter bij Bobby zetten.)* Heeft u een aangename reis gehad? Jetlag? Of heeft u tijdens de vlucht wat kunnen sla...pen? *(Ze ziet de wazige bloedveeg op de witte muur.)* Wat ... wat krijgen we nu? Weet u iets af van die vlek? *(Ze bestudeert de vlek, veegt met haar vinger erover, ruikt, proeft.)* Heeft u een grote mug dood gemept? Een grote, met bloed volgezogen, met voortplanting beluste mug?

(Ze kijkt naar Bobby, naar hem toe, buigt zich naar hem toe en bestudeert van zeer kortbij zijn gezicht. Bobby recht en wringt zich weg van zuster Quirina. Met stramme, bange benen wil hij weg, richting deur. Hij staat stil als ze begint te babbelen.)

Als u nog naar het toilet wil, rechts, tweede deur. Links voor vrouwen, rechts voor mannen, zoals bij de knopen van een hemd. Weet u waarom de knopen bij een vrouwenhemd links staan en bij de mannen rechts? Volgens de pastoor is die traditie ontstaan in de kerk. Bij een vrouw staan de knopen links zodat als het hemd dichtgeknoopt is, de mannen die vroeger in de kerk aan de rechterkant zaten niet tussen de knoopjes door naar de boezem van de vrouwen konden loeren, die dan weer links zaten. Het heeft allemaal met fatsoen en deugdzaamheid te maken. Vrouwen zijn ook meer linksgeoriënteerd en mannen meer rechts. Of zou het een kwestie van goed of fout zijn? ... Bent u links- of rechtsdragend? De meeste mannen zijn linksdragend, maar mijn echtgenoot draagt hem rechts in de broek. Uit gemak, veronderstel ik, want hij heeft maar één testikel, de linkse, zodus is er rechts meer ruimte voor zijn apparaat. Hij maakt er dikwijls een grapje over, dat hij de perfecte dragqueen zou zijn omdat hij zoveel ruimte tussen zijn benen heeft om alles goed te verstoppen. Natuurlijk altijd op momenten dat het niet past en in dat soort gezelschap dat de kinderen nog uit de bloemkolen laat kruipen. Nou, u zegt, links of rechts? ... God, u praat zo veel dat mijn oren ervan tuiten.

(Bobby draait zich om naar Quirina. Zij naar hem toe in volgende repliek.)

Heeft u misschien een ongelukje gehad? ... Met de muur? Uw voorhoofd lijkt gekwetst.

(Quirina grijpt Bobby's arm. Deze bevriest als een standbeeld, rukt zich dan los.)

U kan niet vertrekken. U mag niet vertrekken. Uw moeder heeft zich zo op uw bezoek verheugd. Weken en weken dezelfde hoopvolle vragen. Ik mocht haar van de dokters deze morgen pas vertellen dat u vandaag langskwam. Ze wilden haar hoop niet nodeloos voeden. Persoonlijk vind ik dat gemeen, een mens geen hoop gunnen, maar de therapeut legde het me uit dat haar hoop voeden haar krankzinnigheid zou voeden. Ik heb maar geknikt en beaamd dat ik dat begrepen had, maar ik ga er niet mee akkoord. Iets om naar uit te kijken, houdt de dood op een afstand. Wacht hier, ik haal een ijskompres voor uw voorhoofd.

(Quirina af links. Bobby kijkt haar na. Het nonsens rijmpje zwelt aan. Bobby in paniek door de ruimte, de handen tegen de oren, pijnlijke en stroeve bewegingen. Uiteindelijk valt hij op de knieën en schreeuwt een stille, woordeloze kreet. Quirina op met ijskompres. Rijmpje stopt.)

Bent u gevallen? Alweer? U bent wel een stunteltje. Laat mij u recht helpen.

(Bobby snel recht. Quirina dringt Bobby voor zich uit tot hij op de stoel in het midden neervalt. Ze ploft het kompres op zijn voorhoofd.)

Goed aandrukken. *(Ze schuift haar stoel bij en gaat kort tegenover hem zitten, met het gezicht naar hem toe.)* Uw moeder komt er zo aan. Nog even op de toiletstoel en een pampertje aan, want we willen geen ongelukjes, en dan ga ik haar halen. Ze vroeg of ze één van haar jurken mocht dragen. Normaal mag het niet, moet ze het uniform van de instelling dragen, maar op deze speciale dag ... We moeten toch menselijk blijven. Iedere week heb ik een gesprekje met haar therapeut en psychiater, en iedere week weer moet ik onze slimme dokters eraan herinneren dat we in deze penitentiaire afdeling het menselijk aspect niet uit het oog mogen verliezen. Hier zitten tenslotte zieke mensen.

(Bobby laat ijskompres zakken. Quirina pakt Bobby's hand en duwt het terug tegen zijn voorhoofd. Ze houdt haar hand op zijn hand.)

Neen, goed blijven aandrukken. De zwelling moet eruit. Ik moet het wel even melden, uw bloederig ongelukje. Bent u uitgegleden? U wil gaan zitten op de stoel en schuift hierbij bijna van uw sokken, knots met uw hoofd tegen de muur. Zoiets kan gebeuren. En met de meest voorzichtigste het eerst. *(Recht en bestudeert de vloer voor de achterwand. Zichtbare opluchting en ontspanning van Bobby.)* U gaat toch geen klacht neerleggen? Dan krijg ik vast een reprimande en ik kan mij echt geen berisping veroorloven. Vorige maand kreeg ik een officiële waarschuwing omdat ik uw moeder een geel badeendje gunde bij het baden. Ze was er zo blij mee. Maar ik word bij de psychiater geroepen, krijg de wind van voren en een waarschuwing aan mijn broek. Hier mag niks. De zieken mogen niks, de verpleegkundigen nog minder en dat terwijl wij dag in, dag uit met de zieken bezig zijn. De ervaring van de gewone werkende mens telt niet. Die van in boeken gelooid, gebrainwashte hersenen van de universitair die blind in de wereld staart en met zijn geoliede logica elk mededogen in de kiem smoort, die stem overheerst. We volgen het protocol van de genezing, zeggen ze dan. Laten we vooral niet afwijken van het protocol. Een geel badeendje. Echte slaggers zijn het, die therapeuten. Ze onthouden de gevangenen elke menselijkheid. Wel! Gaat u klacht neerleggen?

(Bobby schrikt.)

Ik had mij u heel anders voorgesteld. Op die foto op het internet lijkt u een warme, wat dromerige man met ogen die de diepte van de ijszee weerspiegelen.

(Quirina duwt Bobby terug neer op de stoel. Langzaam gaat ze achter hem staan, het kompres vasthoudend. We horen Olleke bolleke. Bobby verstart als Quirina zich over hem heen buigt langs achteren, haar hoofd naast het zijne. Het zwarte Alter Ego komt vanachter het scherm en danst op zijn hoede rond Bobby en Quirina, steeds kleiner wordende cirkels.)

Goed aanduwen. Koude is de beste remedie tegen elke zwelling. Wij gebruiken deze ijskompresen voortdurend bij onze mannelijke patiënten. Tegen de zwellingen. Heb je het door? Zwellingen. Het is dat of het geweer wordt afgevuurd. Alsof dat zo'n ramp zou zijn. Het zou in ieder geval de spanning verlagen. Tussen haakjes, ik heet Quirina en ben de verzorgende dagzuster. Niet vergeten, stunteltje. Iedere dag verzorg ik uw moeder. Ik breng haar naar de therapeut, zorg dat ze haar pilletjes neemt, was haar voeten, kam haar haren. Dat heeft ze graag.

(Ze streelt Bobby's schouders en bovenarmen en drukt daarbij haar bovenlichaam tegen hem aan. Bobby zit als versteend. Het Alter Ego staat achter

Quirina en spiegelt haar bewegingen.)

Wat een sterke schouders heeft u. Ze vertelt me vaak over u, dat u vroeger zo graag haar haren kamde. Dat u de borstel zacht door haar haren liet glijden, zacht maar kordaat, tot elke lok glansde als zijde. Goede mannen zijn zo moeilijk te vinden.

(Hierop grijpt het Alter Ego Quirina's armen en trekt haar ruw recht. Bobby veert recht. Het kompres valt op de grond. Bobby en Quirina staren elkaar aan.)

Ik wil maar helpen. *(af met kompres)*

(Olleke bolleke zwelt aan. Bobby drukt opnieuw zijn handen tegen zijn oren. Zwaait doelloos rond. Het Alter Ego danst rond hem, trekt één voor één zijn handen weg en omarmt hem, geborgen. Olleke bolleke fade out. Het Alter Ego leidt Bobby naar de stoel tegen de achterwand. Bobby gaat zitten, stram en stijf. Alter Ego achter de wand.

Quirina leidt Patricia binnen. Ze draagt een rode jurk. Bobby veert recht. Ze kijken elkaar aan. Quirina laat Patricia op de stoel in het midden zitten, aangezicht naar links. Haar stoel zet ze dwars van Patricia's stoel, rugleuning naar achterwand.)

Zo. *(Wijst naar de vrije stoel in het midden.)* Ga maar zitten. *(Bobby reageert niet.)* ... Zijn dit geen blijde tijden? Het gelukkig weerzien van moeder en zoon. Is hij erg veranderd, Patricia? Hij is een man geworden, natuurlijk. Een stille man. Heel stil. Een mooie man ook. Hij doet vast ieder vrouwenhart smelten. *(tot Bobby)* Hier is ze dan. Kom, geef uw moeder een zoen. ... Bent u verlegen? *(tot Patricia)* Hij is verlegen. Nu ja, beter verlegen dan arrogant. Een arrogante zoon is zijn moeder onwaardig. Een goede zoon moet begrijpen dat hij altijd iets van zijn moeder kan leren en dat hij alles wat hij van de wereld weet in eerste instantie van zijn moeder heeft geleerd. Zij is zijn eerste lerares, zijn eerste handleiding van de kunde des levens. Een beloning, een kus, een aanmoediging, een troosting, een streling, een vermaning, een straf en af en toe een kastijding, dat zijn de instrumenten van een goede opvoeding.

PATRICIA: Je bent de liefde vergeten, Quirina. Een moeder hoort van haar zoon te houden.

QUIRINA: En een zoon hoort van zijn moeder te houden. ... Geef haar toch een kus.

PATRICIA: Straks zal hij mij een kus gunnen. Ik ken mijn jongen.

QUIRINA: Hadden jullie een sterke band?

PATRICIA: We waren maar één, Bobby en ik. Ik begrijp niet waarom hij wegging.

QUIRINA: Kom, kom, je weet best waarom.

PATRICIA: *(kinderlijk naïef)* Ja? ... Mensen beweren zoveel. Mensen zeggen dat ik Bobby pijn deed, maar daar weet ik niets van. Waarom zou ik dat gedaan hebben? Zo'n brave jongen. Heb ik Bobby pijn gedaan, Quirina? Ik kan me echt niet herinneren dat ik hem ooit heb pijn gedaan. Heb jij gezien dat ik Bobby pijn deed?

QUIRINA: Neen schat, daar ben ik niet bij geweest. Dat is meer dan dertig jaar geleden gebeurd. Maar het staat allemaal in je dossier.

PATRICIA: Mijn dossier? Is dat echt? Wie heeft dat dossier geschreven?

QUIRINA: Dokters.

PATRICIA: Dokters? Zij schreven dat ik Bobby pijn deed? Hoe wisten zij dat?

QUIRINA: Jij hebt hun dat vast verteld, toen ze je opsloten.

PATRICIA: *(verwonderd)* Heb ik dat?

QUIRINA: En Bobby heeft natuurlijk ook het één en ander verteld. Maar dat zijn allemaal oude koeien.

PATRICIA: Ik geef toe dat ik hem af en toe een klets gaf. Dat was toen heel gewoon. Hij had ten andere ook geen vader die hem terecht kon wijzen. Je moet die verhalen in mijn dossier met een korreltje zout nemen. Wat staat er in mijn dossier, Quirina? Wat schrijven die slimme dokters?

QUIRINA: Ze schrijven slimme dingen natuurlijk. Moeilijke woorden, lange zinnen in een onleesbaar handschrift. Je wordt er niet wijzer van. Dokters denken dat ze alles weten, alles beter weten, daarom gebruiken ze moeilijke woorden zodat niemand hen kan tegenspreken en de waarheid versluierd blijft. En ze houden van hun hokjes. Ik hou niet van hokjes. Hokjes vertellen leugens.

PATRICIA: Ik hield van mijn jongen. Ik zou hem nooit pijn gedaan hebben. Is hij geen mooie man geworden?

QUIRINA: Ja, een heel mooie man. *(tot Bobby)* U lijkt niet blij uw moeder na dertig jaar weer te zien? Vooruit. Waar wacht u op? Nu kan u uw moeder alles zeggen. Alles wat op uw lever ligt. ... U moet nu echt ophouden met dat geklets. ... Geef uw moeder dan tenminste een zoen. ... Wat is dat nu? U kan uw moeder toch een zoen geven?

PATRICIA: Je kan beter gaan.

QUIRINA: Dit bezoek staat gepland als een bezoek onder toezicht.

PATRICIA: Dat is niet nodig, lieve schat. Ik heb mezelf volkomen in de hand. Ben ik er de voorbije maanden niet op vooruit gegaan? De therapeut noemt het een hoopgevende evolutie, spreekt zelfs over een herstellende toestand met hernieuwde inzichten.

QUIRINA: Goed dan. Maar ik zet het alarm op. En af en toe wip ik even binnen. Het reglement staat niet voor niets in drukletters geschreven. *(tot Bobby)* Als er problemen zijn, duwt u maar op de rode knop. *(af)*

PATRICIA: Eindelijk ben je gekomen. Na vele, vele, lange jaren. Ik heb je erg gemist. Je was nog een jongen toen je vertrok. ... Ik ga sterven. Ze zeggen dat het niet lang meer zal duren, dagen of weken, niemand die het weet. Nu ik je gezien heb, mag ik gaan, begrijp je? Het leven hier is mij zwaar gevallen. Zo vele jaren in deze inrichting van de waanzin. Ze zeggen dat het voor mijn eigen goed is. Ze zeggen dat ik een gevaar was voor jou. Ze zeggen dat ik een gevaar vorm voor de samenleving, een vrouw van meer dan zestig jaar. Is dat niet belachelijk? Ik hoor hier niet. Ze hebben mij dertig jaar geleden de vrijheid ontnomen, mij ziek verklaard. Ik. De meest gezonde vrouw op de wereld. Ik was de meest gezonde vrouw op de wereld. Ze hebben mij hier ziek gemaakt, zeg ik je. Met opzet. Omdat ze van mij verlost willen zijn. Maar ik gaf me niet gewonnen, ik wou je zien. Ik gaf niet op, zelfs niet in de opkomende deemstering. Neen, verliezen is een onaanvaardbare inspanning. Verloren energie. ... Ik won vroeger ook altijd, weet je nog? Herinner jij je de spelletjes?

(Bobby bedekt zijn oren. De jonge Bobby als knaap, gekleed in jongenskleren, verschijnt vanachter de valse wand.)

Wat gaan we spelen, Bobby? Verstopperke, Olleke Bolleke of neen wacht, vind het voorwerp. Ja, dat is leuk, vind het voorwerp.

JONGE KNAAP: Neen, niet dat spelletje mama.

PATRICIA: Vind het voorwerp, dat speel je graag. Daarna mag je tv kijken. Zorro.

JONGE KNAAP: Ga je weer je lipstick verstoppen, mama?

PATRICIA: Mijn rode lipstick. *(Neemt lipstick uit een zak van kleedje.)* Maar eerst mag jij mijn lippen stiften, en daarna stop ik hem diep weg en mag jij hem pakken.

JONGE KNAAP: *(korter bij)* Neen mama, ik wil de lipstick niet pakken. Ik wil niet.

(Het Alter Ego verschijnt en danst rond Patricia en de jonge knaap, ondertussen horen we het rijmpje Olleke bolleke.)

PATRICIA: *(Ze lokt de jongen naar zich toe.)* Kom. Verzorg je mama. Je mama kan dat niet alleen meer. Je mama is ziek en heeft jou nodig. Voor het bad, sop sop, zeep zeep, schuren met de borstel, eerst de bovenkant met zijn zachte haren, dan de steel, op en neer. De massage met de lotion, de make-up. Kom, mijn jongen, wees goed voor je moeder en zorg voor haar. Iedere jongen verzorgt zijn mama. Dat is normaal. Kom dan. *(Houdt hem de lipstick voor.)* Geef mijn lippen de kleur van het bloed, het bloed dat ons bindt, als lijm dat ons verenigt tot de sterren verbleken en de tijd eindigt.

(Het rijmpje Olleke bolleke zwelt aan. De jonge knaap gaat naar haar toe, afwachtend, angstig. Hij neemt de lipstick over en stift onhandig Patricia's lippen, grotesk. Patricia neemt de lipstick over en stift zijn lippen, groot uitsmerend. Ze kust hem. Ze stopt de lipstick tussen haar borsten.)

Mijn jongen. Nu mag je beginnen zoeken.

JONGE KNAAP: Waar mama? *(Hij veegt de lipstick weg.)* Waar moet ik hem zoeken?

PATRICIA: In mama's geheime plaatsje. Neen, niet afvegen. Nu ben je stout. Ik zal je moeten straffen. *(Grijpt de jongen zijn arm. Boosaardig.)* Je mag niet ongehoorzaam zijn. Mammie vindt dat niet leuk. Daar word ik verdrietig van. Zie, je zorgt ervoor dat ik moet huilen. Ik huil omdat ik je moet straffen, je pijn moet doen. Jouw schuld. Jouw schuld. Jouw schuld! Jouw schuld!!

(In een dansbeweging bevrijdt het Alter Ego de jonge knaap en danst met hem weg van Patricia. Bobby veert recht en duwt op de grote, pulserende knop. We horen een alarm. ... Alter ego rechtsachter, de jonge knaap voor de wand. Stilte.)

QUIRINA: *(Snelt naar binnen, zonder uniform.)* Wat is er? Wat is er? ... Heb jij op de knop geduwd? Waarom? Waarom heb jij op die knop geduwd? *(Ze duwt Bobby voor zich uit tot hij op de stoel tegen de achterwand zit.)* Die knop is voor noodgevallen, een crisis, een ongeval, poging tot doodslag of een bomaanslag.

PATRICIA: Hij wou mijn lippen stiften.

QUIRINA: *(naar Patricia)* Dat is dan mislukt. *(Ze veegt met een doekje de lipstick af.)* Je weet dat het niet mag, Patricia, ook al ziet jouw jongen je graag met gestifte lippen, het mag niet. En het is zeker geen reden om het alarm te doen afgaan. Wel een mooie kleur.

PATRICIA: *(Neemt lipstick uit haar boezem.)* Probeer hem maar.

QUIRINA: Nou...

PATRICIA: Je ziet veel te bleek. Kom meid. Ik geef je lippen de gloed van de liefde.

(Ze stift Quirina's lippen.) Kijk, ik steek hem braaf in mijn zak. Zo, en nu niet meer boos zijn. Het was een ongelukje. Mijn Bobby is altijd een stunteltje geweest. Altijd blauwe plekken.

(Langzaam kruipt Bobby in foetushouding op de stoel.)

JONGE KNAAP: Niet met de riem, mammie.

PATRICIA: Drie keer een gebroken arm, gekneusde ribben, striemen. Waar hij het altijd vandaan haalde, ik weet het niet.

JONGE KNAAP: Niet stampen, mammie.

PATRICIA: Brandplekken. Ik kon het strijkijzer niet insteken of hij legde zijn hand ertegen. Ziekenhuis in, ziekenhuis uit.

JONGE KNAAP: Ik ben toch braaf geweest mammie.

PATRICIA: Een handvol, zeggen de mensen dan. 'Als het de mijne was, zou het niet waar zijn. Die kreeg ik wel kalm, ik bond hem verdomme vast op een stoel.' ... Herinner jij je nog die oude, rieten stoel, Bobby? Je zat er zo graag op. Je speelde er uren op. De billen geëst naar het kapotte, verbrokkelde vlechtwerk. De scherpe, geknakte uiteinden in je vlees, striem naast striem, put naast put, litteken naast litteken. Kinderen hè.

QUIRINA: *(afwezig naar Bobby kijkend)* Zat hij dan te tekenen? Of te kleuren?

PATRICIA: O neen, Bobby had geen kunstenaarsziel. Hij zat daar maar. Te wachten, lief en geduldig.

JONGE KNAAP: Mag ik niet opstaan, mammie?

QUIRINA: *(Tot Bobby, geeft hem een vuistje tegen de arm, waardoor Bobby recht veert, tegen de wand gaat staan.)* Wat was u een raar kind. Die van mij breken het kot af. *(tot Patricia)* Hoe heb jij dat toch klaargespeeld?

PATRICIA: Met liefde. Liefde en veel aandacht. Brave kinderen hoor je niet. Brave kinderen doen wat hun moeder van ze verlangt. Ze zijn niet koppig, ze zijn gewillig, gehoorzaam. Ze begrijpen dat er niemand op de wereld meer van hen houdt dan hun moeder en dat ze die liefde moeten eren. Wat kon mijn Bobby mij eren. Hij toonde mij zijn liefde iedere dag. Jongen, kom bij je moeder. Kom.

(De jonge knaap gaat op de schoot van de moeder zitten.)

Voor zijn mama deed hij altijd zijn best. Bijna altijd. Soms moest ik je straffen, nietwaar mijn lieve jongen. *(Streelt de jonge knaap.)*

QUIRINA: Ieder kind test zijn ouders. Je zegt neen en het kind verstaat ja. *(tot Bobby)* Maakte u het uw moeder soms moeilijk? ... Voelt u zich wel goed? Ik had eigenlijk een vlotte kerel verwacht. U bent toch een succesvolle schrijver? In Canada? ... Stille wateren ...

PATRICIA: Een voorzichtig gesproken woord dwingt respect af. Dat heeft Bobby snel geleerd. Als we ergens op bezoek gingen, was hij het perfecte kind: beleefd, charmant en bescheiden. Geen woord te veel. Hij was dan niet van zijn mama weg te slaan.

QUIRINA: Verlegen.

PATRICIA: *(Ze streelt de jonge knaap)* Op zijn hoede. Een egeltje soms, een rond, bol speldenkussen. Spontaniteit wordt overschat. Mensen praten en praten. De gedachte ligt als een pasgeboren zuigeling in hun hersenpan of daar braken ze

het de wereld in. Ze vernietigen waarheden, kalken hun woorden, prediken hun theorieën gebaseerd op roddels van buurvrouwen die hun dagen doorbrengen achter glasgordijnen en kookpotten. Iedere maandag rook de straat naar boerenworst met kool. 'Heb je het gehoord van arme Bobby?' 's Dinsdags: de kip met appelmoes. 'Die heeft zijn moeder aangegeven.' 's Woensdags: spaghetti bolognese met zelfgerolde gehaktballen. 'Ze zou eraan gezeten hebben.' 's Donderdags: de kotelet. ' En ze stopte duimspijkers in de aardappelpuree.' 's Vrijdags: de vleesderving. 'Kroketten vol met wormen.' 's Zaterdag: de pannenkoeken. 'Tomatensoep met azijn.' En 's zondags: het gestroopte konijn op grootmoeders wijze. Wat ze allemaal niet over mij gezegd hebben. Wat ze allemaal niet over mij geschreven hebben. Gazetten vol roddels. Er werd mij van alles verweten. 'Ze is een slechte moeder. Sluit haar op. Ze heeft haar zoon mishandeld. Sluit haar op. Ze wou haar kind dood. Sluit haar op. Wie doet zoiets met haar eigen kind? Sluit haar op. Ze verdient de doodstraf. Sluit haar op. Voor altijd. Gooi de sleutel weg. Vergeet haar. Ze bestaat niet meer.' Ik verdiende hun veroordelingen niet. Zij gaven hun kinderen een tik bij de kleinste aanleiding, een klap tegen hun kop, billenkoek of een stamp. Of ze sloten hun kinderen op, negeerden ze, stuurden ze naar de crèche, school, kinderopvang, oma en opa. Zij keken niet naar hun kinderen om. In het weekend het voetbal, de scouts, de buurvrouw of anders een tik, een snauw, een vernedering. Allemaal toegestaan, gedoogd. Zij werden niet beschimpt zoals ik. Zij werden niet voor gek verklaard. Zij konden hun kinderen niet de baas doch zij werden niet in de gevangenis gegooid. Ik was er voor mijn zoon, dag en nacht! Ik was een goede moeder. De beste.

QUIRINA: Tuurlijk meid. Tuurlijk.

PATRICIA: Hoe kon je, Bobby? Hoe kon je je moeder zo verraden? Al die leugens.

(De jonge knaap rent naar het Alter Ego. Hij wordt door hem getroost.)

QUIRINA: Nou Patricia, dat is toch allemaal oud zeer. Hij is speciaal voor jou gekomen, helemaal uit Canada. Hij is echt een mooie man geworden. Helemaal mijn goesting. *(tot Bobby. Ze drijft hem voor zich uit door de ruimte.)* Heeft u een relatie? Getrouwd? Kinderen? Een hond? Of bent u eerder een poezenman? Wat zeg ik? Een poezenman. Dat zijn de meeste mannen toch. Als een man de poes melk geeft, krijgt ze jongen. *(lacht)* Ik wed dat u daar in Canada heel wat poesjes melk geeft. Zijn ze mooi, die vrouwen in dat koude land? Gewillig? Heet?

PATRICIA: Doe geen moeite, Quirina. Je zal hem niet uit zijn kot krijgen.

QUIRINA: *(Ze duwt haar boezem omhoog en rolt haar rok rond het middel op zodat hij korter wordt.)* U waagt uw kans niet bij de vrouwtjes? Neen?

PATRICIA: Dat zit niet in zijn aard. Kijk nou naar hem. Hij is net een pinguïn op stelten.

QUIRINA: De mentaliteit van een koele, bescheiden man. Hoe aantrekkelijk. *(Ze drijft Bobby tot hij op de vrije stoel in het midden valt.)*

PATRICIA: Een slome duikelaar. *(Ze wil hem aaien, doch Bobby veert snel recht en ontwijkt.)*

QUIRINA: *(volgt)* De juiste vonk doet het dynamiet ontploffen. *(Tot tegen zijn neus.)* Boem!

(Bobby snelt naar de achterwand. Hoofd en handen ertegen. Hij manoeuvreert als een octopus in paniek tegen de wand. Alter Ego neemt zijn schouders, kalmeert wiegend het lichaam. Hij doet het jasje uit, maakt de das losser. Bobby kijkt met een andere blik in de ruimte. Hij rolt met zijn hoofd, zijn schouders. Voor

de wand staat de vlottere, sociaal aanvaarde Bob. Hij is minder geremd, praat.)

BOB: *(Ontwijkt Quirina, soepel en beheerst. Hij loopt door de ruimte alsof hij die voor het eerst ziet. Tot Patricia.)* Dag moeder.

QUIRINA: Hij praat.

BOB: Je bent oud geworden en de jaren zijn niet zacht voor je geweest.

QUIRINA: Zoiets zeg je niet tegen je moeder, Bobby. Kom, geef haar een kus om het goed te maken.

BOB: Bob, zeg maar Bob.

QUIRINA: *(Met haar boezem in de aanslag.)* Bob. Je kijkt naar mijn tweeling alsof je nog borstmelk drinkt.

BOB: *(aarzelend, terughoudend)* Jullie twee lijken me erg vrijpostig.

QUIRINA: Een Ferrari laat je ook uit de showroom. *(Ondersteunt haar borsten.)* Lolo Ferrari.

PATRICIA: Dat was een hoer.

BOB: Een actrice, moeder.

PATRICIA: *(bitsig)* Een hoer! Dertig jaar spreek je niet tegen mij, dertig jaar, en als je dan eindelijk je mond opentrekt, is het om mij tegen te spreken.

BOB: Voor jou zijn alle vrouwen hoeren, moeder.

QUIRINA: Straks kan je nog genoeg bekvechten met je moeder. *(Grijpt zijn kin en draait zijn hoofd naar haar toe. Bob verstart.)* Focus Bob. Ik wil je nog niet spenen.

PATRICIA: Ik zei het vroeger en ik zeg het nu. Vele vrouwen zijn hoeren en als ze het niet zijn, zijn het hoeren in de dop. Dus pas op je tellen, Bobby. Neem afstand van deze slet, steek je hand niet uit, grabbel niet naar die borst of ze verslindt zonder medelijden al je energie. Wijs haar af.

BOB: *(Trekt zich los. Stapje achteruit.)* Niet aanraken alstublieft.

QUIRINA: Jij bent echt mama's jongen.

PATRICIA: Bedenk, er is niemand op deze wereld die meer van je houdt, die ooit meer van jou zal houden dan je moeder, want je moeder heeft altijd het beste met je voor.

QUIRINA: Nonsens Patricia. Wij vrouwen zijn niet zijn vijanden. *(Gaat met overtuiging voor Bob staan.)* Niet naar luisteren. Moeders zijn leeuwinnen.

PATRICIA: Enkel je moeder kan je beschermen tegen de duivelinnen met hun ontblote borsten, zoete praatjes en hun doordringende, stinkende seksgeur. Je kan alleen je moeder vertrouwen. Geen vrouw begrijpt je, gelijk ik jou begrijp. Jouw gewoontes, jouw angsten, jouw behoeften. Jouw behoeften, Bobby, waren altijd mijn behoeften. We waren maar één. Ik ken je verlangen. Ik voel je handjes nog steeds, ruik de babypoeder. Weet je nog, Bobby, hoe ik je poederde na het bad? Sop, sop, zeep, zeep, schuur, schuur met de zachte haren van de borstel, op en neer de houten steel ...

BOB: Nu moet je zwijgen, moeder.

PATRICIA: Hoe zorgvuldig ik was, hoe je je verlangen naar je moeder toonde, vijftien jaar lang. En als je geschoren wou worden, het okselhaar en het schaamhaar.

Je vertrouwde mij het scheermesje toe.

BOB: Zuster, ze moet zwijgen.

QUIRINA: In ons instituut moedigen we elke belijdenis uit het verleden aan. Het verlicht het geweten van de patiënt en bevordert diens genezing.

(Alter ego danst voorzichtig, Olleke Bolleke op de achtergrond, zachtjes. Rond en rond.)

PATRICIA: Ik hanteerde het mes met zachte halen.

BOB: *(Als bevroren)* Ik bloedde.

PATRICIA: Nooit een drupje bloed, nooit een schrammetje.

BOB: Het liep langs mijn benen.

PATRICIA: Je had zoveel vertrouwen in mij.

JONGE KNAAP: *(naast Bob)* Ik ben bang, mammië.

PATRICIA: Goed stil staan, jongen.

JONGE KNAAP: Ik sta stil, mammië. Je snijdt me, mammië.

PATRICIA: Ik zag je graag zacht en glad.

BOB: Voor eeuwig een kind. Jouw kind. Je moet nu ophouden, moeder.

PATRICIA: Je moet altijd de huid goed opstrekken, Quirina, tussen duim en wijsvinger, de benen wijd gespreid, de plooiën glad en ... niet aarzelen, vooral niet aarzelen. Een krachtige, zelfzekere scheerbeweging.

QUIRINA: Ik zie mijn mannen graag gladgeschoren. De mannelijke gedetineerden vragen altijd naar mij om hun kinnen zo zacht als een babysmoeltje te scheren. Je bent de beste, Quirina, zeggen ze dan tegen mij, de beste. Ik maak ze allemaal gelukkig. *(tot de verkrampde Bob)* U was vroeger vast altijd tot in de puntjes verzorgd?

PATRICIA: Natuurlijk Quirina, wat niet altijd eenvoudig was. Jongens blijven jongens. School was een ramp.

JONGE KNAAP: Ik ben niet vuil, mammië. Ik ben braaf geweest, mammië. Ik moet niet in bad.

PATRICIA: Ik moest hem praktisch iedere dag afschrobben.

BOB: *(versteend)* Het hete badwater, het hard gekookte washandje, de badborstel, een scheut loog in het water...

QUIRINA: Een mooie man is een propere man. Dat heeft je moeder goed gezien, Bob. Zeg eens, douche of bad?

PATRICIA: Bad.

(We horen Olleke bolleke aanzwellen. Alter Ego danst gekweld.)

BOB: Douche. Altijd een douche.

PATRICIA: Wat een onzin. Bad. Je hield van het bad.

BOB: *(met opbouwende paniek)* Douche.

QUIRINA: Alle kinderen houden van een bad.

BOB: Douche.

PATRICIA: Zijn gele badeendje moest er altijd bij.

BOB: Douche.

QUIRINA: Lekker plonsen.

BOB: Douche.

PATRICIA: Houd je adem in. Duikbootje. Voor het langst.

BOB: Douche.

QUIRINA: Met het washandje tussen de tenen en in de reet.

BOB: Douche!

PATRICIA: De houten steel van de borstel.

BOB: Douche, douche, douche! *(Hij laat zich op de rode alarmknop vallen. We horen het alarm. Olleke bolleke fade out. De jonge knaap in foetushouding op de grond voor Patricia. Alter Ego gaat waakzaam achter Patricia staan.)*

QUIRINA: Ach neen, nu heeft u het weer gedaan. *(af)*

PATRICIA: *(Als het alarm stopt.)* Domme jongen. Zonder mij besta je niet. Je zou me dankbaar moeten zijn, dankbaar voor de levenslessen die ik je gaf. Geen mens zou zich over jou ontfermd hebben. Je bent bedorven ter wereld gekomen en als een verrader uit mijn leven verdwenen. Een slecht kind dat mijn gemoed tarte met elke vezel van zijn bestaan. ... Waarom lig je daar en doe je alsof ik niet besta? Je zal me nooit uit je leven kunnen bannen, mij nooit uit je geheugen kunnen wissen. Jouw moeder staat in je hart gekerfd, in je huid, in je ziel. Diepe groeven vol herinneringen. Een langspeelplaat van ons verleden. En ik dans iedere dag op het verleden met een wellustige drijfveer in mijn pens.

BOB: *(recht)* Ik sterf iedere dag door het verleden.

Als u het hele stuk wilt lezen dan kunt u via www.toneelfonds.be de tekst bestellen en toevoegen aan uw zichtzending.

Voor advies of vragen helpen wij u graag.

bestellen@toneelfonds.be

03 3664400

**TONEEL
FONDS** **ANSSENS**
Voor de juiste keuze